

БЪЛГАРСКИ
ХЕЛЗИНСКИ

НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Вх. № КП-816-00-
дата 29.10.2018 г.

До
Членовете на Комисията
по правни въпроси към
Народното събрание на
Р България

От
Красимир Кънев
Председател на Български
хелзинкски комитет

**ОТНОСНО: ЗИДНК от 08.10.2018 г. и транспониране на Директива 2013/48/ЕС
относно правото на достъп до адвокат в наказателното производство**

Уважаеми госпожи и господа народни представители,

С настоящето писмо бихме искали да изразим становище по внесения на 08.10.2018 г. от Министерство на правосъдието **Законопроект за изменение и допълнение на Наказателния кодекс (ЗИДНК)** в частта, в която се твърди транспониране на *Директива 2013/48/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2013 година относно правото на достъп до адвокат в наказателното производство и в производството по европейска заповед за арест и относно правото на уведомяване на трето лице при задържане и на осъществяване на връзка с трети лица и консулски органи през периода на задържане.*

Законопроектът е внесен от Министерски съвет в Народното събрание пет години след приемане на Директива 2013/48/ЕС, две години след изтичане на крайния срок за нейното транспониране и десет месеца след като Европейската комисия стартира формална наказателна процедура срещу България. Забавянето е изцяло по вина на българското държавно и по-специално на отговорната за транспонирането институция. Въпреки удължения срок за подготовка, законопроектът страда от редица **тежки недостатъци**, които го правят **изначално негоден за постигане на декларираните в него задачи** – въвеждане в националното законодателство на разпоредбите на Директива 2013/48/ЕС и укрепване на правата на заподозрените и обвиняемите в наказателното производство. Нещо повече, в категоричен разрез с целите и духа на европейското

ЗМВР, както и от момента на разпита на заподозряно лице от полицейските органи, независимо от наличието на формално привличане към наказателна отговорност. Така по делата *Янков и други с/у България*², *Янков и Манчев с/у България*³, *Стефанов и Юруков с/у България*⁴, *Димитров и Хамънов с/у България*⁵ ЕСПЧ намира, че жалбоподателите са били обект на „наказателно обвинение“ от момента, в който са били разпитани в полицията и са дали показания, че са участвали в извършването на престъпление, като отхвърля аргументите на правителството, че този момент е настъпвал едва години по-късно, при официалното повдигане на обвинението. По сходен начин по делото *Йовчев с/у България* Съдът определя за начален момент на наказателното производство срещу жалбоподателя деня, в който той е бил арестуван, а не деня, в който му е повдигнато обвинение⁶, а по делото *Калпачка с/у България* – момента, в който жалбоподателката е била разпитана в рамките на предварителната проверка срещу нея, месец преди формално да бъде привлечена като обвиняема⁷. В скорошното решение по делото *Димитър Митев с/у България* Съдът посочва, че Член 6 от Конвенцията, разглеждан в наказателноправния му аспект, става приложим от момента на провеждане на неофициален разпит на жалбоподателя от оперативни полицейски служители веднага след задържането във връзка с извършено убийство⁸.

В тази връзка, предписанията на Директива 2013/48/ЕС следва да бъдат въведени по отношение на всички лица, по отношение на които съществува „наказателно обвинение“ по смисъла Член 6 от ЕКЗПЧ, което включва лицата, които се задържат и разпитват по реда на ЗМВР, Закона за митниците, Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“, Закона за военната полиция, Закона за предотвратяване на тероризма.

II. В съответствие с неправилния подход, възприет от вносителите, от обхвата на ЗИДНК са изключени производствата по Указ № 904 от 28.12.1963 г. за борба с дребното хулиганство (УБДХ) и Закона за опазване на обществения ред при провеждане на спортни мероприятия (ЗООРПСМ). Нарушителите по тези нормативни актове могат да бъдат задържани в местата за задържане към МВР за срок от 24 часа и спрямо тях може да бъде налагано наказание задържане за срок до 15 денонощия по УБДХ⁹ и 25 денонощия по ЗООРПСМ¹⁰. По делото *Камбуров с/у България* ЕСПЧ намира, че с оглед тежестта на предвидената по УБДХ санкция и независимо от националната квалификация на производството като административно, жалбоподателят, осъден за хулиганство, е бил обект на

² ЕСПЧ. *Янков и други с/у България*. № 4570/05. Решение от 23 септември 2010 г., § 23.

³ ЕСПЧ. *Янков и Манчев с/у България*. № 27207/04 и 15614/05. Решение от 22 октомври 2009 г., § 18.

⁴ ЕСПЧ. *Стефанов и Юруков*. № 25382/04. Решение от 1 април 2010 г., § 14.

⁵ ЕСПЧ. *Димитров и Хамънов*. № 48059/06 и 2708/09. Решение от 11 май 2011 г., §§ 74, 79.

⁶ ЕСПЧ. *Йовчев с/у България*. № 41211/98. Решение от 2 февруари 2006 г., § 103.

⁷ ЕСПЧ. *Калпачка с/у България*. № 49163/99. Решение от 2 ноември 2006 г., § 64.

⁸ ЕСПЧ. *Димитър Митев с/у България*. № 34799/09. Решение от 8 март 2018 г., § 57.

⁹ Указ № 904 от 28.12.1963 г. за борба с дребното хулиганство (УБДХ), чл. 1, ал. 1.

¹⁰ Закон за опазване на обществения ред при провеждане на спортни мероприятия, чл. 17, ал. 1.

въведени нужните гаранции за осигуряване на доброволност и недвусмисленост на отказа, каквито са императивните изисквания на Член 9 от Директива 2013/48/ЕС. За сравнение, адвокатската защита за обвиняемите по НПК, които са задържани, е абсолютно задължителна, без възможност за отказ от такава.

Периодичните наблюдения на Комитета на Съвета на Европа за предотвратяване на изтезанията, Комитета на ООН против изтезанията и БХК върху достъпа до адвокат по време на полицейското задържане констатираат повсеместна практика на отказ от адвокат от задържаните, която често изглежда да е резултат от неправомерен натиск или манипулация от страна на органите по задържане. Според информация от МВР и Националното бюро за правна помощ, през 2016 г. по данни за извършено престъпление са били задържани 48 588 лица, като само 25 от тях са се възползвали от достъп до безплатна правна помощ по време на задържането. Тази статистика е в драстичен разрез с данните от другите държави членки и сама по себе си разкрива сериозен проблем с транспонирането на директивите от Пътната карта. В тази връзка, поставянето на акцент върху отказа от адвокат за сметка на засилване на гаранциите за ефективен достъп до такъв изглежда напълно неудачно.

Обръщаме се към Вас с молба да обърнете сериозно внимание на нашите аргументи, които са резултат от дългогодишни проучвания на законодателството и практиката в България и в други държави членки в рамките на няколко партньорски проекта, финансирани от Европейската комисия. Призоваваме Ви да задължите вносителя на законопроекта да положи необходимите усилия за транспонирането на Директива 2013/48/ЕС, както и на другите директиви от Пътната карта в нашето законодателство.

26.10.2018 г.

гр. София

С уважение:

Красимир Кънев